

CAMPCEPTUALISMES DEL SUD — TROPICAMP, POLÍTIQUES PERFORMATIVES I SUBALTERNITAT

SEMINARI PEI OBERT
MACBA 19-20 NOVEMBRE 2012

CAMPCEPTUALISMES DEL SUD — TROPICAMP, POLÍTIQUES PERFORMATIVES I SUBALTERNITAT

SEMINARI PEI OBERT
MACBA 19-20 NOVEMBRE 2012

Aquest seminari qüestiona la historiografia feminista, gai, lesbiana i queer anglosaxona, els seus conceptes centrals i les seves temporalitats, i els confronta amb la producció micropolítica del sud i dels contextos dictatorials, postdictatorials i postcolonials, des d'Amèrica Llatina fins a l'Estat espanyol. Aquí el sud no és un simple emplaçament geogràfic, sinó una contratopia que permet deconstruir els sabers i les pràctiques capitalistes i colonials del nord. Alhora, tractarem de donar compte del pas des de les estètiques *camp* i les polítiques queer a una multiplicitat de pràctiques de dissidència de gènere i de guerrilla sexual descolonials i postidentitàries que posen en qüestió les tècniques hegemòniques de producció de la diferència sexual i les seves institucions de reproducció cultural.

Què passa amb la historiografia dominant quan es confronta amb les pràctiques estètiques i polítiques d'Hélio Oiticica, de Las Yegüas del Apocalipsis, d'Ocaña, Camilo, Nazario, Alejandro, Pau Riba, Onliyú, María la Virgen de las Ramblas, Violeta La Burra, Kike, Xefo, amb les travestis de Las Cuevas, Carlos Mir, les 5 QKs, els germans Farriol, La Bocas, La Weenkend, La Torbellino...? Què hem de fer amb els mariques i les bolleres del flamenc? Com integra el folklore nacional el transvestisme de Trinidad La Cuenca? Com es relacionen les icones de la cultura hegemònica del nacionalcatolicisme i del lumpen sexopolític? En què consisteix el *choteo* que practica l'artista cubanoamericana Carmelita Tropicana? On van anar a parar les *locas* i els *marimachos* del marxisme? Què passa amb Warhol si el llegim des del sud? Com podem descolonitzar el feminisme de lliure mercat i les polítiques gais neoliberals?

Intuint l'heterogeneïtat sexopolítica del sud, l'any 1971 l'artista brasiler Hélio Oiticica inventa el terme *tropicamp* per caracteritzar la resistència del sud a la comercialització de les estètiques mariques als Estats Units. El mateix s'esdevé amb l'andalús Pepe Ocaña quan, enfront tant de les drag-queens de Nova York com de "les intel·lectual·les" o els marxistes ortodoxos, s'afirma com a "gitana i llibertària". Situades a distància crítica respecte al capitalisme i la colonització, les pràctiques de resistència i subversió de gènere del sud excedeixen i desplacen les oposicions historiogràfiques entre "arte conceptuá" (como en deia el mateix Ocaña) i performance, entre kitsch i *camp*, entre pop i postmodernitat. Es tracta aquí de complexitzar i problematitzar les possibles relacions entre la despolititzada noció de l'estètica *camp* (popularitzada a través de la interpretació de Susan Sontag de la cultura gai nord-americana posterior a la Segona Guerra Mundial), les denominades pràctiques conceptuals i les micropolítiques de gènere i sexuals que sorgeixen en els contextos dictatorials i postdictatorials a la mateixa època. D'aquesta manera s'activen no sols les crítiques a la dominació de gènere i sexual, sinó també les resistències enfront de la norma colonial, dels processos de racialització, o de la captura de la vida en els règims dictatorials.

Aquestes narratives aparentment menors i perifèriques desestabilitzen el marc neoliberal en què es llegeixen les polítiques queer: les pràctiques de desobediència performativa del sud qüestionen la suposada despolitització del *camp* i reclamen un altre relat anticapitalista, descolonial, llibertari, anarquista, revolucionari...

Caldrà definir nous llenguatges i traçar noves genealogies; en definitiva, caldrà reclamar una historiografia capaç d'explicar els processos d'agençament polític que se situen en contrapunt respecte a l'epistemologia colonial i a la narració d'alliberament sexual i de gènere hegemònica que fins ara havien dominat la representació visual i les pràctiques artístiques en els estudis feministes i de gènere.

Amb aquest propòsit, els diversos convidats en aquest seminari activen les nocions de *campconceptualismes del sud*, *tropicamp* (amb Oiticica), *tablaogenerao* (sexopolítica i transvestisme en el flamenc) o *campunk* (si pensem en la sexualització transmaricobollera dissident del punk viril), en un intent d'obrir noves coordenades historiogràfiques. Ja és hora que les epistemologies del sud surtin de l'armari. *Let's open the closet!*

BEATRIZ PRECIADO

PARTICIPANTS

BEATRIZ PRECIADO

Filòsof/a i activista queer. Doctora en Filosofia i Teoria de l'Arquitectura per la Universitat de Princeton i màster en Filosofia i Estudis de Gènere per The New School for Social Research de Nova York. És autor de nombrosos assajos, entre els quals destaquen *Manifiesto contrasexual* (Anagrama), *Testo yonqui* (Espasa Calpe) i *Pornotopía* (Anagrama), amb el qual va ser finalista del Premi Anagrama d'Assaig i va obtenir el Premi Sade a França el 2011. Actualment ensenya història política del cos i teoria del gènere a la Universitat París VIII, i és codirectora, amb Marcelo Expósito, del Programa d'Estudis Independents del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA).

AIMAR ARRIOLA

És comissari i investigador. Ha cursat el Programa d'Estudis Independents del MACBA i el Curatorlab de la Universitat Konstfack d'Estocolm. En el context del primer, va participar en el projecte de recerca i arxiu *Perillositat social. Minories desitjoses, llenguatges i pràctiques a les dècades del 1970 i 1980 a l'Estat espanyol* (2010). Ha desenvolupat treballs de comissariat, recerca i/o educació a CA2M, Madrid; Moderna Museet, Estocolm; EspaiDos, Terrassa; Hangar, Barcelona; rekalde, Bilbao; i Espacio Abisal, Bilbao, entre d'altres llocs; així com accions concretes de producció, exposició i/o edició d'artistes com Begoña Muñoz, Jeleton, Susana Talayero, Itziar Okariz o Miguel Benlloch. Entre d'altres xarxes de treball, actualment integra la plataforma de recerca Equipo re (<http://equipo-re.org/>), que aplega polítiques de la memòria i identitat i arxiu. El 2012-2013 participa, amb Nancy Garín, en el programa de residències del Museo Reina Sofía amb un projecte de recerca entorn de la producció cultural que ha caracteritzat les polítiques de la sida. Està nominat al 2012 Independent Vision Curatorial Award de l'ICI de Nova York.

ALEX BRAHIM

Comissari independent. Transita gestió, producció, programació, comunicació i activació cultural. Col·labora d'una manera permanent amb mitjans, col·lectius i creatius de diverses àrees. Codirigeix la plataforma de gestió artística i de comunicació DIBINa. Ha desenvolupat projectes a La Casa Encendida, Pavilion Bucarest, CCCB, Matadero Madrid, Fabra i Coats, Espai Cultural Caja Madrid Barcelona, Off Limits, Círculo de Bellas Artes, Sala d'Art Jove o Museu de L'Empordà, entre d'altres llocs.

MAX JORGE HINDERER CRUZ

És candidat al doctorat en Filosofia per l'Acadèmia de Belles Arts de Viena. Publica assajos sobre l'economia política de substàncies psicoactives, història colonial i teoria estètica, crítiques culturals i traduccions en diversos formats i revistes internacionals. És fundador del grup de recerca The Long Memory of Cocaine sobre la història política de la coca i la cocaïna als segles XVI-XXI. Amb Alice Creischer i Andreas Siekmann va comissariar l'exposició i projecte de

publicació *Principio Potosí*, presentat al Museo Reina Sofía de Madrid, la Haus der Kulturen der Welt de Berlín i el Museo Nacional de Arte i MUSEF de La Paz, 2010-2011. El 2013 es publicarà el seu llibre *Hélio Oiticica and Neville D'Almeida: Block-Experiments in Cosmococa* (Afterall Books / MIT Press), en coautoria amb Sabeth Buchmann; i un recull d'assajos sobre *Arte y la crítica de la ideología después de 1989*, coeditat per Hinderer (Koenig Books).

MIGUEL A. LÓPEZ

És escriptor, artista i investigador. És membre actiu de la Red Conceptualismos del Sur (RCS) des de la seva fundació el 2007. Ha estat becari del Programa d'Estudis Independents del MACBA durant 2008-2009. El seu treball procura una contralectura política de les pràctiques artístiques en l'anomenada Amèrica Llatina, a partir de coordenades que intersecten teoria crítica i descolonial, experimentació i conceptualisme, sexualitats dissidents i nous moviments. És coautor dels llibres *¿Y qué si la democracia ocurre?* (Lima, 2012); *Teresa Burga. Esquemas. Diagramas. Intervalos* (Lima, 2011); *Post-ilusiones. Nuevas visiones. Arte crítico en Lima 1980-2006* (Lima, 2006); i els seus textos s'han publicat en revistes com *Afterall*, *ramona*, *Tercer Texto* i *Manifesta Journal*, entre d'altres. Ha comissariat nombroses exposicions, l'última –amb la RCS– titulada *Perder la forma humana. Una imagen sísmica de los años ochenta en América Latina* al Museo Reina Sofía, Madrid (2012-2013). Actualment és curador-en-residència convidat a *Lugar a dudas*, Cali.

R. MARCOS MOTA

Travesti sencera, artista de la nit. Reptiliana. No li cap la roba a l'armari. La seva vida sencera és armari. No té diners per operar-se. No sap què operar-se. Li agradaria operar-se a ella mateixa. Voldria ser Internet. Acostumen a malinterpretar-la com a anècdota, acudit o comiat de solter. S'estalvia molt diners en calces. Es prostitueix per amor. S'ha prostituït a Pavilion (Bucarest), Fabra i Coats (Barcelona), 9The13 (La Corunya), La Capella (Barcelona), Hangar (Barcelona), Sala d'Art Jove (Barcelona), Antigua Casa Haiku (Barcelona), Nowwwh (web), FelipaManuela (Madrid), Stuffinablank (web), Halfhouse (Barcelona), entre d'altres llocs.

ALICIA NAVARRO

Historiadora de l'art, investigadora i escriptora independent. Postgraduada en Història de l'Art Contemporani i Cultura Visual per la Universitat Autònoma de Madrid el 2010. També ha cursat màsters de Pensament Contemporani, i Narrativa i Art a l'ECH. Actualment està immersa en la seva tesi doctoral *Flamenco pun@tual. Del performance a la cultura visual en una aproximación a Israel Galván*, i és coordinadora del grup de treball *Marcas de bastardía* de la Plataforma Independiente de Estudios Flamencos.

FERNANDA NOGUEIRA

És investigadora, traductora i crítica literària, màster en Teoria Literària i Literatura Comparada per la Universitat de São Paulo i integrant de la Red Conceptualismos del Sur. Ha estat becària del Programa d'Estudis Independents del MACBA entre 2008 i 2009. Actualment estudia pràctiques artístiques col·lectives i en xarxa, i qüestions de gènere en manifestacions artístiques brasileres.

MARC SIEGEL

Professor de Cinema a la Universitat Goethe de Frankfurt. La seva recerca se centra en el cinema d'avantguarda i els estudis queer. Actualment treballa en llibres sobre dos artistes molt diferents: la superestrella drag de l'underground americà Mario Montez i l'artista i director alemany Ludwig Schönherr. Com a comissari, els seus projectes inclouen *Camp/Anti-Camp: A Queer Guide to Everyday Life* (amb Susanne Sachsse, HAU/Berlin, 2012) i *LIVE FILM! JACK SMITH! Five Flaming Days in a Rented World* (amb Susanne Sachsse i Stefanie Schulte Strathaus, Arsenal/HAUBerlin, 2009)